O‘zbekiston Respublikasi
Sog‘liqni Saqlash vazirining
2025 yil “15” sentabrdagi
287-son buyrug‘iga
3-Ilova

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASh VAZIRLIGI

RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN DERMATOVENEROLOGIYA VA KOSMETOLOGIYA ILMIY-AMALIY TIBBIYOT MARKAZI

“TERINING ChANDIQLI VA ATROFIK O‘ZGARISHLARI” NOZOLOGIYASI BO‘YIChA MILLIY KLINIK STANDARTI

TOShKENT 2025

“TASDIQLAYMAN”
O‘zR SSV “RIDVvaKIATM” DM
direktori v.b. Sabirov U.Yu.
_____
«____» _____ 2025 yil.

“TERINING ChANDIQLI VA ATROFIK O‘ZGARIShLARI” NOZOLOGIYASI BO‘YIChA MILLIY KLINIK STANDARTI

TOShKENT 2025

“TERINING ChANDIQLI VA ATROFIK O‘ZGARIShLARI”

NOZOLOGIYASI BO‘YIChA MILLIY KLINIK STANDARTI

TOShKENT 2025

Terining chandiqli va atrofik o‘zgarishlari

NOZOLOGIYASI BO‘YIChA MILLIY KLINIK STANDARTI

TAShXISLASh VA DAVOLAShGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

XKT-10/11 bo‘yicha kodlanishi:	**Nozologiya nomlanishi:**	**Nozologiya bo‘yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar**	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo‘shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
L90.5/EA80.4 L91.0/EA80.2 L91.8/EA80.3 L91.9/EA80.0 L90.6	Terining chandiqli va atrofik o‘zgarishlari	- Dermatovenerolog - Tibbiy kosmetolog	Bemordagi shikoyat va kshrsatmalarga iarab tor mutaxassislar konsultasiyasi amalga oshiriladi Tavsiya etiladigan mutaxassislar: • Endokrinolog • Ginekolog • Terapevt • Nevrolog • Plastik jarrox

Terining chandiqli va atrofik o‘zgarishlari

NOZOLOGIYASI BO‘YIChA TAShXIS, DAVOLASh, REABILITASIYA VA DISPANSERIZASIYA ChORA-TADBIRLARI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam turlari va darajasi					Xizmat ko‘rsatish yoki tekshiruvni o‘tkazish minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Asosiy mutaxassis (vrach) maslahatchi	1. Shikoyatlar va anamnez yig‘ish	+	+	+	+	+	Har safar murojaat qilinganda	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	2. Obyektiv ko‘rik	+	+	+	+	+	Har safar murojaat qilinganda	
	3. Jismoniy va klinik tekshiruvlar	+	+	+	+	+	Har safar murojaat qilinganda	
	4. Shifokorning kundalik kuzatuvi, shuningdek, bemorning muolajalari va qo‘llab-quvvatlovchi parvarishi			-	-	-	Har safar murojaat qilinganda	
Izoh: Davolash samarasi organizm individual holati, dori vositasini tanlash va lazer uskunalariga bog‘liq								
Qo‘shimcha mutaxassis (shifokor) maslahatchi	1. Shikoyatlar va anamnez yig‘ish.	+	+	+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	2. Obyektiv ko‘rik	+	+	+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	
	3. Fizikal va klinik tekshiruv	+	+	+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	
Izoh: Bemorda boshqa qo‘shimcha yoki yondosh kasalliklar aniqlangan holatda ko‘rsatma bo‘yicha Milliy klinik protokolda sanab o‘tilgan tegishli tor mutaxassislar ko‘rigi o‘tkaziladi								
Asosiy laboratoriya	1. Umumiy klinik qon tahlili	+	+	+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor

tadqiqotlar	2. Zaxm uchun skrining tekshiruvlar (14 yoshdan katta)	+	+	+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	individual holatiga bog‘liq
		+	+	+	+	+		
Eslatma:								
Qo‘shimcha instrumental tekshiruvlar	1. Yuqori chastotali ultratovush diagnostikasi					+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	2. Dermatoskopiya			+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	3.Kutometriya					+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	4. Biopsiya			+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
	5.Fotohujjatlash			+	+	+	Ko‘rsatmalarga ko‘ra	Chandiq turi va bemor individual holatiga bog‘liq
Eslatma: Ko‘rik paytida bemorda yondosh kasalliklar aniqlangan holatda tibbiyot muassasasi darajasiga qarab mavjud laborator va instrumental diagnostik tahlillar o‘tkaziladi.								
STATSIONARDA DAVOLANIShGA KO‘RSATMALAR: yo‘q								

(MEDIKAMENTOZ DAVO)

Davolash tadbirlari (qo‘shimcha)		Tibbiy yordam turlari va darajasi					O‘rtacha sutkalik doza	Kurs dozasi
		Ambulator yordam						
Dori vositalarining nomi (xalqaro patentlanmagan)	Preparatning dozasi va qo‘llash usuli	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Mometazon 0,1%	Mahalliy 1-2 maxal kuniga	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
Silikonli gel/bog‘lam	Mahalliy 1-2 maxal kuniga	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
Triamsinolon asetonid Betametazon dipropionat Deksametazon fosfat	O‘choqichiga, 3–4 haftada 1 marotaba	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
Gialuronidaza	Teriostiga/o‘choqichiga	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
Alantoin + piyoz ekstrakti+ geparin	Chandiq sohasiga kuniga 2-3 maxal surtiladi, 4-6 oy mobaynida	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
Bovgialuronidaza azoksimer	Teriostiga/o‘choqichiga	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha
A tipidagi botulin	O‘choqichiga har 8 haftada	+	+	+	+	+	Sxema bo‘yicha	Sxema bo‘yicha

toksini								

Izoh: Preparatlarning dozasi va miqdori shifokor tomonidan individual ravishda belgilanadi.
Terini namlovchi vositalar (emolentlar), tibbiy vositalar, biologik faol qo‘shimchalar, mikroelementlar, vitaminlar, antioksidantlar va kosmetologik vositalar dermatologik bemorlarni davolashda zarur holatlarda qarshi ko‘rsatmalari bo‘lmasa va O‘zbekiston Respublikasi hududida sertifikatga ega bo‘lsa qo‘llanilishi mumkin.
Mahalliy va tizimli antibakterial vositalar, mahalliy glyukokortikosteroidlar hamda kombinasiyalangan preparatlarning qo‘llanilishi faqat klinik zarurat atga asoslangan holda, ko‘rsatmalarga muvofiq amalga oshiriladi.
Aniq dori vositasini tanlash davolovchi shifokor tomonidan belgilanadi.
Agar zarur preparat belgilangan ro‘yxatda mavjud bo‘lmasa va vaqtincha yetishmasa, shifokor o‘xshash terapevtik maqsadga ega, lekin turlicha ta'sir mexanizmli preparatni tanlashi mumkin. Dori vositasi klinik vaziyat, bemorning holati va mavjud resurslarga asoslanib amalga oshiriladi

KOSMETOLOGIK MUOLAJALAR

Davolash tadbirlari (qo‘shimcha) Dori-darmon bilan davolash		**Tibbiy yordam turlari va darajasi**					**O‘rtacha sutkalik doza**	**Kurs dozasi**
		Ambulator yordam		**Statsionar yordam**				
Dori vositalarining nomi (xalqaro patentlanmagan)	**Preparatning dozasi va qo‘llash usuli**	**OShP/OP**	**KTMP**	**Tuman (shahar) shifoxonalari**	**Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari**	**Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari**		
Vitaminli biorevitalizasiya	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Mezoterapiya	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Yuzaki kimyoviy pilinglar	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Polinukliotidlar PRP terapiya Ekzosomlar “Polimolochniy” kislotani yuborish. Fermentoterapiya (gialuronidaza, kollagenaza)	Individual			+	+	+	Individual	Individual

Fillerlarni (gialuron, kollagen) yuborish — nuqsonlarni tekkislash								
SVF terapiya va nano yog‘.	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Jarrohlik usullari Subsiziya tortib turuvchi chandiqlarni olib tashlash (ayniqsa rolling) Subsiziya + fillerlar	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Punch Grafting — chandiqqa teri ko‘chirib o‘tkazish	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Xirurgik kesish: gipertrofik chandiqlarni tangensial kesish, Z/W-plastika, profilaktik choralar (steroidlar, silikon, kompressiya).	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Dermatoxirurgik chandiq korreksiyasi turli texnikalarni o‘z ichiga oladi:	Individual			+	+	+	Individual	Individual

Subcision (subsiziya, separasiya, chandiqni kesish) — choʻkib tushgan atrofik chandiqlar, postakne chandiqlari (masalan, boxcar, rolling scars) uchun qoʻllaniladi. **Punch-texnika:** **Punch excision** — kichik chandiqni toʻliq kesib olish va chok tushirish. **Punch elevation** — chandiq kesib olinadi va atrofidagi teri sathigacha koʻtariladi, soʻngra mustahkamlanadi. Bu usul ice pick va chuqur boxcar chandiqlar uchun mos keladi.								
Xirurgik kesish (Elliptical excision)	Individual			+	+	+	Individual	Individual

Yakka holdagi chuqur yoki keng chandiqlar uchun qo‘llaniladi. Chandiq ellips shaklida kesib olinadi va chetlari chok bilan yaqinlashtiriladi.								
Yuza kimyoviy pilingli muolajalar (30%-50% glikol kislotasi, 10%-30% sut kislotasi, 10%-40% bodom kislotasi, 50%pirouzum kislotasi, azelain kislotasi, 30% salisil kislotasi, Djessnera eritmasi, retinoy kislotasi, 10%-30% uchxlorsirka kislotasi saqlovchi)	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Mexanik: mikrodermabraziya, dermabraziya — relyef eksfoliasiyasi	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Mikroignali RF-lifting. Shuningdek, RF-lifting innovasion texnologiyalar bilan birgalikda qo‘llaniladi: 6,78 MGs chastotali monopolyar radiochastot impulsi.	Individual			+	+	+	Individual	Individual
RF mikronidling + PRP	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Ignali RF-lifting barcha inyeksion usullar bilan birgalikda	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Past darajali yorug‘lik terapiyasi	Individual			+	+	+	Individual	Individual

Intensiv impulsli yorug‘lik IPL	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Uzunimpulsli bo‘yoqli lazer PDL (585-595 nm)	Individual			+	+	+	Individual	Individual
SO2 lazer	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Erbiev lazer 2940nm	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Fraksion lazer 1550nm, 1940nm	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Tuliev lazer 1927nm	Individual			+	+	+	Individual	Individual
Izoh: Preparatlarning dozasi va miqdori shifokor tomonidan individual ravishda belgilanadi. Apparatda energiya parametrlarini tanlash klinik manzara, pigmentning joylashish chuqurligi va ishlatilayotgan uskunaga bog‘liq ravishda amalga oshiriladi.								

(REJALI JARROXLIK AMALIYOTI)

Davolash tadbirlari (operativ davolash)	**Rejali tibbiy yordam turlari va darajasi**				
	Ambulator yordam				
Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/davolash nomi	**OShP/OP**	**KTMP**	**Tuman (shahar) shifoxonalari**	**Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari**	**Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari**
1.					
2.					
...					
Eslatma:					

(DAVOLOVChI OVQATLANISh/PARHEZ)

Ovqatlanish rejimi	Rejali tibbiy yordam turlari va darajasi				
	Ambulator yordam				
Parhez stoli	QVP/SP	TMZ	Tuman (shahar) kasalxonasi	Viloyat tibbiyot muassasalari	Respublika tibbiyot muassasalari
1.					
Izoh: Yondosh kasalliklarga qarab, parhez stoli o‘zgarishi mumkin (masalan, qandli diabetda 9-stol va hokazo)					

Terining chandiqli va atrofik o‘zgarishlari

NOZOLOGIYaSI BO‘YIChA TEZ VA ShOShILINCh TIBBIY YoRDAM KO‘RSATISh HOLATLARIDA

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tez va shoshilinch tibbiy yordamning turlari va darajasi					Xizmatlar yoki tekshiruvlarning minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam						
		TTYo/ uy sharoitida	OP/ QVP/ SMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	RShTYoIMning viloyat filiali	RShTYoIM shoshilinch tibbiy yordam markazi		
Asosiy mutaxassis (vrach) maslahatchi	1.							
	2.							
	3.							
	...							
Eslatma:								
Qo‘shimcha mutaxassis	1.							
	2.							

(shifokor) maslahatchi	3.							
Eslatma:								
Asosiy laboratoriya tadqiqotlar	1.							
	2.							
Eslatma:								
Qo‘shimcha laboratoriya tekshiruvlari	1.							
	2.							
Eslatma (ko‘rsatmalar bo‘yicha):								
Asosiy instrumental tadqiqotlar	1.							
	2.							
Eslatma:								
Qo‘shimcha instrumental tadqiqotlar	1.							
	2.							
Eslatma:								
ShOShILINCh STATSIONAR DAVOLAShGA KO‘RSATMALAR:								

(MEDIKAMENTOZ DAVO)

Davolash tadbirlari (asosiy)		**Tez va shoshilinch tibbiy yordamning turlari va darajasi**					**O‘rtacha sutkalik doza**	**Kurs dozasi**
		Ambulator yordam						
Dori vositalarining nomi (xalqaro patentlanmagan)	**Preparatning dozasi va qo‘llash usuli**	**TTYo/ uy sharoitida**	**OP/ QVP/ SMP**	**Tumanlararo shoshilinch yordam markazi**	**RShTYoIMning viloyat filiali**	**RShTYoIM shoshilinch tibbiy yordam markazi**		

Eslatma:								
Davolash tadbirlari (asosiy)		Tez va shoshilinch tibbiy yordamning turlari va darajasi					O‘rtacha sutkalik doza	Kurs dozasi
		Ambulator yordam						
Dori vositalarining nomi (xalqaro patentlanmagan)	Preparatning dozasi va qo‘llash usuli	TTYo/ uy sharoitida	OP/ QVP/ SMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	RShTYoIMning viloyat filiali	RShTYoIM shoshilinch tibbiy yordam markazi		
Eslatma:								

(TEZ VA ShOShILINCh JARROHLIK MUOLAJALARI)

Davolash tadbirlari (operativ davolash)	Tez va shoshilinch tibbiy yordam turlari va darajasi				
	Ambulator yordam				
Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/davolash nomi	TTYo/ uy sharoitida	OP/ QVP/ SMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	RShTYoIMning viloyat filiali	RShTYoIM shoshilinch tibbiy yordam markazi
1.					
2.					
...					
Eslatma:					

(DAVOLOVChI OVQATLANISh/PARHEZ)

Quvvat rejimi	Tez va shoshilinch tibbiy yordam turlari va darajasi				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam*		
Parhez stoli	SMP/ uy sharoitida	SP/ QVP/ TMZ	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi viloyat filiali	RShTYoIM Shoshilinch tibbiy yordam markazi

Eslatma:					

(DISPANSERIZASIYA)
(SOG‘LOM KONTINGENT DISPANSERIZASIYASI/”D” NAZORATGA OLINGAN BEMOR DISPANSERIZASIYASI)

Dispanserizasiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Minimal tadbirlar soni	Dispanser kuzatuvi davomiyligi
Mutaxassis maslahati	1. Shikoyatlar va anamnez yig‘ish	+	+	Tibbiy ko‘rik davolashdan 6 oydan so‘ng, keyinchalik 12 oyda 1 marotaba	Qayta ko‘rik 6 oydan so‘ng
	2. Obyektiv ko‘rik	+	+	Tibbiy ko‘rik davolashdan 6 oydan so‘ng, keyinchalik 12 oyda 1 marotaba	Qayta ko‘rik 6 oydan so‘ng
	3. Fizikal va klinik tekshiruvlar	+	+	Tibbiy ko‘rik davolashdan 6 oydan so‘ng, keyinchalik 12 oyda 1 marotaba	Qayta ko‘rik 6 oydan so‘ng
Eslatma: Asosiy mutaxassis - oilaviy shifokor, dermatovenerolog. Ko‘rsatmalar asosida qo‘shimcha mutaxassislar jalb qilinadi**.**					
Laboratoriya tekshiruvlari	1.				-
Eslatma:					
Instrumental tadqiqotlar	1.				
	2.				
	3.				

Eslatma:

(BIRLAMChI, IKKILAMChI VA UChLAMChI PROFILAKTIKA/SKRINING)

Profilaktika choralari	Tibbiy xizmat nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal miqdori	Reabilitasiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. O‘z vaqtida profilaktika o‘tkazish maqsadida, anamnezida patologik chandiq shakllanish holatlari bo‘lgan shaxslarga yoki bunday chandiqlar rivojlanish xavfi yuqori bo‘lgan va operasiya kutilayotgan bemorlarga quyidagilar tavsiya etiladi: silikon asosidagi mahsulotlardan foydalanish. Silikonli gel yoki bog‘lamlar jarrohlik kesilishi yoki yara epitelizasiya bo‘lgandan so‘ng qo‘llanilishi lozim va kamida 1 oy davomida ishlatilishi kerak. Silikonli gel uchun esa kamida kuniga 12 soatlik yoki mumkin bo‘lsa, uzluksiz 24 soatlik qo‘llash tavsiya etiladi. Bu jarayon gigienik parvarish bilan kuniga ikki marta amalga oshirilishi lozim. 2. Chandiq rivojlanish havfi o‘rta darajada bo‘lgan bemorlar uchun silikonli gel yoki gipoallergen mikroteshikchali lentadan	+	+	Chandiq turiga bog‘liq	-

	tayyorlangan plastinkalar qo‘llanilishi mumkin. 3. Standart gigiena muolajalariga rioya qilish lozim. 4. Qo‘shimcha umumiy profilaktik chora sifatida chandiq to‘liq shakllanguniga qadar quyosh nurlarining ta'siridan saqlanish va maksimal darajadagi quyoshdan himoya qiluvchi kremlar (SPF > 50)dan foydalanish tavsiya etiladi.				
Eslatma:					
Laboratoriya tekshiruvlari	1.				
	2.				
Eslatma:					
Instrumental tadqiqotlar	1.				
	2.				
	3.				
Eslatma:					
Profilaktika turlari	1.				
	2.				
	3.				
Eslatma:					

(REABILITASIYa)

Reabilitasiya turlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OShP/OP/KTMP	Statsionar sharoitida	Minimal miqdor ta tadbir	Reabilitasiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati						
Laboratoriya tekshiruvlari	1.					
	2.					
Instrumental tadqiqotlar	1.					
	2.					
	3.					
Eslatma:						

(PALLIATIV DAVOLASh)

Palliativ choralar	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OShP/OP/KTMP	Statsionar sharoitida	Minimal miqdor ta tadbir	Reabilitasiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1.					
	2.					
	3.					
Eslatma:						
Laboratoriya tekshiruvlari	1.					
	2.					
Eslatma:						
Instrumental tekshiruvlar	1.					
	2.					
	3.					
	4.					
	5.					

	6.					
Eslatma:						
Palliativ tibbiy yordam koʻrsatish tashkilotiga yotqizish uchun koʻrsatmalar:						
Palliativ davolash turlari	1.					
	2.					
	3.					
	4.					
Eslatma:						
Davolash tadbirlari (dori-darmonli/dori-darmonsiz)		**Uy sharoitida**	**OShP/OP/KTMP**	**Statsionar sharoitlarda**	**Oʻrtacha sutkalik doza**	**Bir kurs dozasi**
Dori vositalarining nomi	**Preparatning dozasi va qoʻllash usuli**					
Eslatma:						